

HOGYAN KÉSZÜLHETÜNK FEL AZ EU-ELNÖKSÉGRE?

SZABÓ MELINDA

A Magyarországi Európa Társaság szervezésében 2010. október 29-30 között került sor a 'First Time EU Presidency, First Time in a Trio' címet viselő konferenciára, melynek a Közép-Európai Egyetem adott otthont. Az előadásorozat négy részből állt, melyből az első kettőt részletesen ismertetem. A konferenciát Bárd Károly nyitotta meg, majd Hegedűs István köszöntője következett, aki külön kiemelte, mire kell a magyar elnökségnek figyelnie. Hegedűs István szerint a magyar elnökség legfőbb feladata, hogy az összes európai kérdést a tárgyalóasztalhoz hozza.

Három elnökség és a Trió a Lisszaboni Szerződés alatt

Az első szekcióban három előadást hallhattunk. Az első előadó Carmen Colomina¹, aki a spanyol elnökség tapasztalatairól számolt be a hallgatóságnak. Colomina kételkedő az EU-elnökség új szerepét illetően. Bár az elnökség fél éven át formálja a napirendnek, szervezője a találkozóknak, de a Lisszaboni Szerződés ezen kívül – ahogy Colomina fogalmaz – megfosztotta minden látható jelétől. A spanyol elnökség különösen nehéz helyzetben volt, hiszen ekkor lépett életbe az új szerződés, ők voltak a tesztelők. Tehát ez egy átmeneti jellegű félév volt, amikor még az új mechanizmusok megfelelő alkalmazása volt az elsődleges. A spanyol elnökség az utolsó volt a hagyományos szervezettel, de első a Lisszaboni Szerződés új szabályaival. Az elnökség alatt érzékelhető volt az uniós intézmények közötti konfrontációt. Mivel ez már a negyedik EU-elnökségük volt, így Spanyolországnak már voltak előző tapasztalataik.

A spanyol elnökséget is érték kihívások, ahogy minket is fognak. Többek között Barack Obama bejelentette, hogy nem kíván részt venni az esedékes EU-USA csúcson. Colomina a találkozó lemondását egy globális figyelmeztetésként értelmezi. Szerinte az EU mindent csúcstalálkozókkal² próbál rendezni, ami nem feltétlenül vezet mindig megoldáshoz.

A spanyol-belga- magyar EU-elnökség koordinációs mechanizmusának a feladata többek között, hogy közelebb hozza az Uniót a polgárokhoz. A Trió mechanizmusát meg kell erősíteni, ugyanis az elnökség rengeteg szervezési feladatot lát el. Problémát okozhat, hogy a Trióban senki sem gyakorol erős vezető szerepet. Az elnökségről az emberek elég keveset tudnak, meg kell mutatni nekik, hogy ők még mindig az EU-t alkotóelemei. Az európaiság megváltozott, erre a kihívásra kell válaszolni. Felmerül a kérdés, hogy a kis országoknak is hasonló szerepük van az elnökségben, mint a nagyoknak.

Végző és egyben legfontosabb üzenete a mindenkori elnökségek számára: Az elnökségnek nem a saját, hanem az európai érdekeket kell képviselnie.

A következő előadó Steven Van Hecke³ volt, aki a belga elnökség tapasztalatait összegezte. A bevezetőjében néhány szóban ismertette Belgiumot. Kitért arra, hogy Belgium a régiók és közösségek föderális állama. A külpolitikában az egyes régiók és közösségek akaratának képviselője valósul meg. Az instabil kormányzat nem jelent problémát az elnökség alatt. Az elnökséget diplomaták és civilek közösen irányítják. Az Európai Uniót érintő kérdésekben konszenzus alakult ki az országban. Mindenki egyetért abban, hogy az Unió fontos. Azonban az elnökséggel kapcsolatosan alacsony a média aktivitása.

Mr. Van Hecke szerint a Trió nagyobb lehetőséget biztosít a napirend folytonosságára, ezáltal sokkal stabilabb és szervezettebb lesz. Az Európai Bizottság és az Európai Parlament közötti új erők egyensúlyából a Parlament kerül ki győztesen.

¹ Tudományos munkatárs, CIDOB- Barcelona Center for International Affairs. Az előadás címe: *A Waning Rotating Presidency: Lessons Learnt from the Spanish Semester*.

² Colomina a 'summit' szót használta. Valamint itt még az EU-Marokkó csúcra is célzott, mely szintén a spanyol elnökség ideje alatt került megrendezésre.

³ Főmunkatárs, Research Group European and International Politics, University of Antwerpen. Előadásának címe: *Curating the Rotating Presidency? The Belgian Perspective on the post-Lisbon EU*.

A rotációs elnökség újdonsága, hogy nem központosított és közvetetett változtatásokat hajtottak végre. Ennek ellenére nem teljesen új a rendszer, mert már 2007 januárjától kezdődően trió-elnökségek vannak.

A belga elnökség céljai között szerepel, hogy az Unió intézményeket megerősítsék, valamint a Lisszaboni Szerződés teljes végrehajtása, a közösségi jog alkalmazása, Herman Van Rompuy és Catherine Ashton munkájának segítése.

Végül Mr. Van Hecke felvázolta, hogy mi vár Magyarországra az elnöksége alatt. A jogalkotás terén és egyéb kérdésekben is a napirend állításban Magyarország szerepe elég korlátozott lesz. Mivel Magyarország nem játszott szerepet a napirend állításban, ezért elég nehéz lesz az érdekképviseletét megvalósítani. Viszont egyszerűbb lesz a belgánál, mivel Magyarországon egypárti kormány van hatalmon.

A belső PR⁴ tekintetében egy új tagállam számára fontos a Tanács elnöksége, de hatása elég korlátozott lesz. Ez egy jó lehetőség lenne arra, hogy a magyar állampolgárokkal megismertessék Európát.

Ami a külső PR-t illeti, sokan nem tudják, hogy Magyarország fogja elnökölni a Tanácsot néhány hónapon belül.

Talán a „Kolontár-i esetre” eszükbe jut és valószínűleg néhány újság cikk meg fogja említeni a magyarországi szélsőjobboldalt, de semmi konkrét nem lesz a magyar elnökségről. Mr. Van Hecke szerint az erőforrásokat más területre kellene összpontosítsuk, mert ez „egy olyan háború, amit úgysem nyerhetünk meg”.

Mr. Van Hecke szerint a brüsszeli PR-ra kellene a legnagyobb hangsúlyt fektetnünk, mert ez Magyarország számára egy második megmérettetés lesz a csatlakozása óta. Azt fogják nézni, hogy eléggé kompetensek vagyunk-e, hatékonyan és eredményesen állunk-e helyt az elnökség alatt, mennyire vagyunk képesek a váratlan eseményekre választ adni.

Mr. Van Hecke elmondta, hogy az Unióban a várakozások a magyar elnökséggel kapcsolatban nagyon alacsonyak. Nem igazán tudják, hogyan is fog működni a magyar elnökség.

*Urkuti György*⁵, a Külügyminisztérium EU-elnökségi kommunikációs főosztályának vezetője Mr. Van Hecke előadása után megpróbálta „megvédeni” a magyar álláspontot. Átfogó képet adott arról, hogy mi a kommunikáció szerepe a magyar elnökség ideje alatt.

A magyar kormány álláspontja szerint a kommunikáció alapvető céljai között szerepel a magyar közvélemény számára közérthetővé és elfogadhatóvá tenni az Európai Uniót, valamint, hogy öregbítse Magyarország hírnevét.

A célokat szempontjából a magyar elnökség nagyon ambiciózus. Szeretnék az integrációs folyamatot tovább vinni. A cseh példa, azaz a belpolitikai harcok elkerülése az elnökség ideje alatt. Kiemelten fontos a magyar közvélemény megértése, hiszen az uniós csatlakozással a lakosság kétharmada értett egyet. A közvélemény meggyőzése azért is fontos, hogy különbséget tegyenek Magyarország és az EU teljesítménye között. A kommunikáció feladata elsősorban az elnökség munkájának a támogatása. Három kritériumnak kell, hogy megfeleljen, melyek a gyorsaság, alaposág, hitelesség.

A nemzeti és a nemzetközi média különböző módon érdeklődik a magyar elnökség iránt. A magyar kommunikációnak tehát egy kettős igényt kell kielégítenie. A nemzetközi média többnyire az EU politika területek iránt érdeklődik, hogyan működik az EU a magyar elnökség alatt. Míg a nemzeti média az elnökség magyar vonatkozásaira kíváncsi. Azonban mind a nemzeti mind a nemzetközi média számára az üzenet ugyanaz kell hogy legyen, de szem előtt kell tartani a különböző igényeket.

Az elnökségnek lesznek szóvivői főleg azért, mert fontos a brüsszeli PR jelenlét biztosítása, hiszen a nemzetközi sajtó több mint ezer tudósítóval van jelen. Három szóvivő lesz. Ebből kettő Brüsszelben, egy pedig Magyarországon fogja képviselni az elnökséget. Ez egy különleges helyzet, mivel az egész kormánynak egy szóvivője lesz. Nem lesznek külön szóvivői a minisztériumoknak. A szóvivő mandátuma egyértelműen csak az elnökséggel kapcsolatos ügyekre korlátozódik.

A magyar elnökség ugyanakkor kiemelt helyen kezeli a sajtóval és a magyar közvéleménnyel való kapcsolattartást. A kulturális programok, az elnökségi honlap, a nem kormányzati szervezetekkel⁶ való rendszeres találkozók és az EU-vonal tájékoztató szolgálata biztosítja a magyar közvélemény folyamatos tájékoztatását.

⁴ Public relations: jelentése: a nagyközönséggel való kapcsolatok ápolása

⁵ Előadásának címe: *EU Presidency Communications. Challenges and Opportunities from a Hungarian Perspective.*

⁶ Angolul: non-governmental organizations

A vita

Uwe Puetter kérdése:

Nem ért egyet a magyar elnökséggel kapcsolatos alacsony várakozásokkal. A Lisszaboni Szerződés után egy próba rendszert vezettek be. Magyarország kapacitása teljesen más, meg kell találni a saját szerepét a rendszerben.

Carme Colomina:

A Lisszaboni Szerződés után hiányzik egy erősebb vezetés az elnökségek ideje alatt, de ezen lehet változtatni. Még mindig probléma a EU intézmények egymással való versengése.

Piotr Maciej Kaczynski:

A magyar elnökség eltérő lesz a spanyol és belga elnökségtől. Az elnökség többé már nem EU-elnökség, hanem

A miniszterelnök szerepe még mindig nem tisztázott a Lisszaboni Szerződésből adódóan.

Carme Colomina:

Németország meg szeretné változtatni a Lisszaboni Szerződés néhány aspektusát. Ugyanakkor ez komoly kihívást jelent majd. A figyelmet a polgárookra kellene fordítani, akik folyamatosan távolodnak az Uniótól.

Steven Van Hecke:

A vezetés nagyon különböző, így senki sem lehet igazán vezető. A bővítés egy fontos kérdés lesz a magyar elnökség alatt. Németország támogatja Horvátország csatlakozását. A magyar elnökség ne becsülje túl a hat hónap fontosságát.

Urkuti György:

A trió együttműködése rendkívül fontos. A belga elnökséggel jó Magyarország együttműködése. A magyar kormány nem euroszeptikus. Többek között azért sem, mert prioritásai: a foglalkoztatás, a szegénység, a demográfia, roma integráció. A francia és az olasz események után a roma integráció egy izgalmas kérdés lesz. Célja az integrációs politika erősítése, a schengeni övezet kiterjesztése, az EU bővítése Horvátországgal.

Steven Van Hecke:

Az egy párti kormány sokkal stabilabb. Valamint José Manuel Barroso és Orbá Viktor már jól ismerik egymás az Európai Néppártból, így könnyebben tudnak majd együttműködni.

Piotr Maciej Kaczynski:

A Lisszaboni Szerződésbeli kisebb változtatásokról. Ez a Pandóra szelence kinyitása vagy már amúgy is nyitva van? Kaczynski szerint már úgyis nyitva van. Kisebbségi szerződés módosítások lehetségesek.

Dorothee Janetzke-Wenzel, német nagykövetség:

Sokkal erősebb Európai Parlament kellene, hogy minél demokratikusabb legyen a rendszer. Több kommunikáció az Európai Parlamenttel és a Parlamenten belül.

Urkuti György:

Egyetért a szerződés módosítással, azonban attól tart, hogy ezt nem mindenki gondolja így.

Steven Van Hecke:

A parlamentáris demokráciát kellene az EU-n belül erősíteni.

Carme Colomina:

A Lisszaboni Szerződés életbelépése után az igazi győztes az Európai Parlament. Ezzel megmutathatják az embereknek, hogy van miről beszélni Brüsszelben.

Az elnökségek vezetik az Európai Uniót

A második szekció első előadója *Anton Bebler*⁷ professzor úr volt, aki a szlovén elnökséggel kapcsolatos néhány észrevételét osztotta meg a hallgatósággal.

Szlovénia volt az első kelet-európai országok közül, aki az uniós elnökséget adta. Ez egy több szempontból is szerencsés időszak volt, hiszen nem volt semmilyen jelentősebb válság vagy háború, a gazdasági helyzet is sokkal kedvezőbb volt, a kormánynak nem voltak anyagi problémái. Az országban általános Európa párti konszenzus alakult ki.

⁷ Professzor, Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana. Előadásának címe: *Some Observations on Slovenia's Presidency*.

Szlovénia az elnökségre 65 millió eurót szánt. Egy teljesen új konferencia központot építettek fel közel a nemzetközi repülőtérhez, a fővároson kívül. Körülbelül 8000 esemény megrendezésére került sor az elnökség alatt. A kormány komolyan vette feladatát és az összes humán erőforrást mozgósította. A hierarchia egyszerű és összehangolt volt. A brüsszeli missziójuk több mint 100 diplomatából és más hivatalnokokból állt. A kormány mindössze néhány főbb prioritást jelölt ki és ezek mellett néhány kevésbé ambiciózus alprioritást.

Szlovénia területén nem tartottak egyetlen egy miniszteri szintű találkozót sem. Azonban 16 informális miniszteri szintű találkozó közül a többségre Szlovéniában került sor. Ezenfelül kulturális és promóciós konferenciákat rendeztek. 27 000 látogató érkezett Szlovéniába az elnökség ideje alatt.

A szlovén elnökség prioritásai között a Lisszaboni Szerződés és alkalmazása, valamint a Nyugat-Balkán szerepelt.

Anton Bebler a szlovén elnöksége sikeresnek ítéli meg. Nehezményezte, hogy a soron következő francia elnökség még csak említést sem tett a szlovén elnökségről, ezt a képmutatásnak tartja. A vendégszeretet szempontjából sokkal jobb volt a szlovén, mint a francia elnökség.

Ezek után Anton Bebler ismertette a szlovén elnökség gyengeségeit. Ez lényegében a kreativitás hiánya volt és az, hogy nem vette igénybe a többi tagállam által használt mechanizmusokat.

Végezetül magfoglalmazta tanácsait Magyarország számára. Ne legyünk túl ambiciózusak, de kegyünk kreatívak. Csak néhány prioritásra koncentráljunk. Próbáljunk meg néhány válsághelyzetet előrejelezni. Használjuk minden emberi erőforrásunkat. Válasszuk külön az elnökséget a belső politikától.

*Martina Klicperova-Baker*⁸ a cseh elnökségről számolt be a hallgatóságának. A Cseh Köztársaság egy relatíve új tagállam az Európai Unióban. Az EU-elnökséget 2009 első felében töltötte be.

A cseh állampolgárok kettős érzésűek az Európai Unió iránt. Egyrésztől a cseheknek mély európai hagyományaik vannak. Ugyanakkor az uniós választásokon alacsony a részvétel. Az is érdekes, hogy magyarok és a csehek jobban bíznak az Európai Parlamentben, mint a sajátjukban. A lakosság érdeklődése az elnökség iránt a kezdetekben magasabb volt, míg a végére csökkent.

Az elnökség mottója az „Európa korlátok nélkül” volt. A három előre fölállított prioritás: a gazdaság, az energia, az Európai Unió a világban. Ez is egy jól átgondolt és megszervezett elnökség volt, azonban mindenféle gazdasági és politikai probléma ekkor előtérbe került, ezért improvizálniuk kellett. 2009 elején a pénzügyi válság volt a fő gazdasági probléma. Ezután Oroszország felfüggesztette a gáz szállítást. Majd később a Gáza- konfliktus jelentett problémát.

A cseh elnökség a belső politikai konfliktusok ellenére dicséretet kapott a nemzetközi közösségtől a szervezésre, a logisztikára és a kommunikációs képességekre.

A szekció utolsó előadója Agnieszka Łada, aki a lengyel elnökségre való felkészülésről számolt be. Az első lengyel elnökség előkészületei jól haladnak.

A lengyel elnökség prioritásai között szerepel az Európai Unió pénzügyi kerettervének kialakítása. Lengyelország vezető szerepet kíván vállalni a keleti politikában. További prioritás az energiapolitika, a közös biztonság- és védelempolitika keretében erősíteni a NATO-EU kapcsolatokat. Az intellektuális tőke szerepét kiemelten kezeli az elnökség, hiszen enélkül az EU nem tud növekedni.

Különböző rendezvényekre és találkozókra kerül sor a lengyel elnökség ideje alatt. Így például a külügyminiszterek találkozására.

Lengyelország számára kihívás, hogy új tagállamként helyt álljon. Fontos, hogy a kommunikáció jól működjön és világos legyen mindenki számára az elnökség célja. Ami problémát jelenthet, hogy parlamenti választások az elnökség idejének a közepén lesznek. Ennek ellenére Agnieszka Łada szerint az adminisztrációs személyzet tudja majd kezelni a helyzetet.

A vita

Uwe Puetter:

Talán ugyanazt láthatjuk majd Lengyelországban, mint amit Csehországban.

Anton Bebler:

Ez egy kiváló lehetőség a tagállam számára, hogy a projekteket ne csak az elit, hanem a társadalom is közelebb érezze magához. A szlovén elnökség nem mobilizálta megfelelően a civil társadalmat az EU-val kapcsolatos ügyekben.

⁸ Institute of Psychology, Academy of Sciences. Előadásának címe: *Meanings of the EU Presidency: A Political Psychology View with Flashbacks into the Czech Republic Presidency.*

Martina Klicperova-Baker:

A cseh elnökség mobilizálta az embereket. Egy kis ország profitálhat ebből a lehetőségből. A belpolitikai problémák nem befolyásolták a jelentősebb eseményeket. Véleménye szerint a rotációs elnökség nagyon jó.

Agnieszka Łada:

A lengyel elnökség előtt először nézzük meg mit csinál Belgium és mit fog csinálni Magyarország.

Martina Klicperova-Baker:

Az EU-nak két veszéllyel kell szembenéznie. Az egyik, hogy az emberek apolitikusak, főleg Kelet-Európában. A másik, hogy az elidegenült emberek követik az eseményeket, de elutasítják az aktív részvételt.

Anton Bebler:

Azt tanácsolja, hogy fejlesszük a nemzetközi repülőterünket. Az elnökség pozitív hatása, hogy az adminisztráció fejlődött. Néhány politikus megmaradt az előző kormányból és ők új tapasztalatokat nyerhettek.

Martina Klicperova-Baker:

Az elnökség által „láthatóbbá” vált Csehország. A diákok csereprogramjain keresztül a csatlakozás pozitív hatásai mérhetőek is. Ugyanakkor ez a mentalításra is hatással van, hiszen nem lesz csak feketén és fehérén való gondolkodás. Az elnökség segít az emberek, hogy felismerjék az EU az övéké.

Hegedűs István

Szükséges-e Lengyelország számára egy szorosabb együttműködés a magyar elnökséggel?

Agnieszka Łada:

Ha Magyarország elbukik, akkor Lengyelországnak sokkal több problémája lesz. Szeretnénk Magyarországnak segíteni, de azt is fegyelembe kell venni, hogy nem vagyunk egy trióban. Tehát Agnieszka Łada úgy gondolja, hogy minden területen szükséges lenne együttműködnünk. De ugyanakkor Magyarországnak és Lengyelországnak együtt kell működni, mert egy régióhoz tartozik

A lengyelek büszkék lesznek rá, hogy ők adják az elnökséget. Az Európa-tudatosság emelkedni fog az elnökség idején.

*

www.southeast-europe.org

E-mail: dke@southeast-europe.org

© DKE 2010.